

Ljubljana, 12.02.2014 | Daliborka Podboj

Kaj če ... Intimna izpoved Maje Delak

Solo zrelih misli. Poetični izpis in plesni izris vzrokov in posledic

Plesalka, koreografinja in pedagoginja, nagrajenka Prešernovega sklada 2010, **Maja Delak**, je ustanoviteljica Zavoda Emanat, ki skrbi za uveljavljanje in razvoj plesa ter sodobne umetnosti, konkretno pa pokriva ter prepleta polja treh področij, kot so uprizoritvena dejavnost, področje izobraževanja ter založništva, dva ključna projekta pri razvoju plesne umetnosti. Delakova je študirala ples na CNDC L'Esquisse v Angersu v Franciji, v času od 1993 do 2002 bila tudi vidna članica mednarodne skupine En-Knap, idejna vodja in pobudnica gimnazijskega program v sklopu umetniške gimnazije, ki ga izvaja Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana / SVŠGL. Za svoje umetniške dosežke na uprizoritvenem področju je skupaj z glasbenikom **Luko Prinčičem** prejemnica nagrade Liberalne akademije Zlata ptica.

Maja Delak je vsestranska plesna ustvarjalka in voditeljica Zavoda Emanat.

Svoj bogat umetniški opus je Delakova začela leta 1995 s prvo koreografijo, avtorskim solom Manifestacija introverta, praktično skoraj po dvajsetih letih pa znova postavila avtorski solistični projekt, tokrat z naslovom preprostega vprašanja Kaj če, ki si ga občasno verjetno vsakdo tudi sam zastavlja po preteku določenega življenjskega ciklusa. Avtorici teksta Delakova in dramaturginja **Saša Rakef**, teksta, ki izvorno izhaja iz preproste vprašalne oblike, načjenja in preigrava pa niz ustaljenih, predpisanih ter prevzetih življenjskih oblik v aktualnosti časa in prostora. Glasbo je prispeval Luka Prinčič, ki je skupaj z **Jakobom Lebenom** programiral tudi efekte.

Projekt je v celoti dobro osmišljen in dovršeno pripravljen, tako da se v objemu zvočnih manipulacij in prijetnega Majinega glasu ob govoru, petju in njenih glasovnih variacij zgodi in zapleše intimna zgodba nje, plesalke, umetnice, zrele ženske. K dovršenosti uprizoritve so prispevali še scenografka **Irena Pivka**, kostumografinja **Urška Recer**, za oblikovanjem luči stoji **Urška Vohar**, za dramaturgijo pa je poskrbela **Katja Čičigoj**. Gledalca dočaka odprta scena na odru Stare elektrarne, Elektro Ljubljana, delovna luč in na tleh čez bele trakove, domnevne prostorske omejitve ali navidezne poti, pa leže na hrbtu Maja Delak, njena glava je obrnjena proti gledalcem, pogled pa zazrt, odsoten in nedojemljiv za okolje.

Čez čas se zajeta realnost prelevi s pomočjo odrskih luči v iluzijo intime izpovedi. Na odru so razobešeni in postavljeni trije mikrofoni, Maja pa skladno in vsakdanje odeta se počasi vzdigne od tal obuta v svoje črne salonarje visokih pet, uprizoritev čutno mirno in izpovedno steče s prvimi stavki, ki naznanjajo ugotovitve: *"/.../ In potem sem ugotovila, da moram več delati /.../ in da več tipkam, kot plešem /.../ da ni prihodnosti /.../ da prostor določa čas /.../ da je vojna dobra za kariero /.../ da bi mi bilo lažje, če bi bila fant /.../"* Stavki se nizajo v smislu miselnih utrinkov in nikoli neizrečenih misli. V njih ni čustvenega naboja ali špekulacije, jih ne izpisuje roka s svinčnikom, ampak zapisuje glas v priložnostni mikrofoni. Na sceni se izrečeno plemeniti še s svetlobo, pogloblja v zvočnih manipulacijah, odebeljeno pa zariše na plesna tla v zaplesanih izlivih koreografskih poti in uvidov.

...Govor pred in pod mikrofonom steče leže, stoje in v gibanju tako naravno, kot se dogajajo monologi na kavču, pred ogledalom ali zazrtost v samoto lastnih misli. Ni izpadov, protestov in ne odvečnega vpitja, je mir v njej, ki ga zrači v okolje, so inteligentno dognana dejstva, ko izstopata moč in signatura zrelosti. Ugotovitvam sledijo afirmacije miru in zahvale: ... odgovorne posameznice, ki se uspešno spopada z vsakim okoljem ... Intimna izpoved se veže na čas in okolje, ki je v danem sedaj prenatrpano s produkti in procesi kemične reciklaže, in iz tega kotla novonastalih obetavnih (prodajnih) produktov se plesalkina intima zasliši kot nemi krik bolečine, iz mikrofona pa se mirno izvije: *"Ampak jaz nisem plastika."* Iz afirmacij se počasi luščijo nerealizirane želje in spoznanja, kajti *"če bi bila fant, bi mi bilo lažje priti do projekta /.../ bi bila morda slepa ali hemofilik /.../ bi vedno imela zadnjo besedo na sestankih /.../"* Plesalka zaključí svoj monolog v spravi z lastnim telesom, ki mu posveča zaključne trenutke in se zaveda telesne minljivosti: *"Moje telo lahko profesionalno opravi svoje delo /.../ je profesionalno telo /.../ zahteva ljubezen /.../"*

Predstava Kaj če je poetični izpis in plesni izris vzrokov in posledic, je ontološko dejstvo vsakega živečega telesa, tudi plesalkinega, ki ga nosi, čuti in jo vodi po njenih izbranih ali tudi določenih poteh v času njenega življenjskega obstoja in umetniškega razodevanja. Je inteligentno zastavljen koncept obstoječe realnosti, barvan v filozofskih dognanjih ženske dozorelosti. Da je enourna plesna uprizoritev Maje Delak v tolikšni meri kompleksno zastavljena, kaže tudi filozofsko razvejana tematika na skoraj 15 straneh drobnega tiska gledališke knjižice Kaj če, ki izhaja iz njenih na sceni izpovedanih stavčnih aksiomov in se bere v razpravah avtoric Katje Čičigoj, **Pie Brezovšček** in **Jerneje Kaluže** / Poti in brezpotja navad, in **Tee Hvala** / Čut za čas, Mladi pogled (na procese staranja).

V prvih dneh letošnjega januarja smo na TV Zagreb lahko sledili oddaji Drugi format, kjer je bil gost priznani hrvaški multimedijijski umetnik **Ivan Ladislav Galeta**, ki je žal kmalu zatem preminil v 67. letu starosti, in ki je ob tej priliki dejal, da umetnost lahko ustvarja le zrela duša in uravnovešena osebnost. Njegovo misel brez dvoma potrjuje tudi novo stvarjenje Maje Delak, njen solo zrelih misli in sprejemljive realnosti Kaj če, premierno predstavljen v Stari elektrarni Elektro Ljubljana oktobra 2013, ponovni ogled po lanskim reprizah in gostovanjih pa se je zgodil letošnjega 23. in 24. januarja. Vsestranski vizualni umetnik Ivan Ladislav Galeta je ustvarjal na področju medprostorov med fiziko in filozofijo ali matematiko in poezijo, medtem ko koreografinja Maja Delak išče v svoji predstavi ravnovesje med dognano realnostjo in iluzijo zamisli (saj poznamo tisto: Kaj če čebula, če /.../ in zaključek /.../ bi bula bila), in ravno ta kontroverza v izpostavljanju znanega in irealnega daje predstavi Kaj če vznemirljiv umetniški čar, ki lahko gledalcu razpre nova polja razmišljanja in dožemanja ustaljenega ter vsakdanjega.